

Sygn. akt IV CZ 91/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku J. K., P. K. i M.K.

przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Starosty [...], Gminnej Spółdzielni
"Samopomoc Chłopska" w [...] i J.J.

o stwierdzenie zasiedzenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 grudnia 2017 r.,

dwóch zażaleń: A.J. oraz J.J.

na postanowienie Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 6 marca 2017 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 maja 2016 r. Sąd Rejonowy w [...] stwierdził, że uczestniczka Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w [...] nabyła przez zasiedzenie z dniem 1 października 2005 r. prawo własności nieruchomości składającej się z działek nr 39/1 i 39/2, położonych w [...], objętych księgą wieczystą [...].

W pismach z dnia 16 września 2016 r., A.J. i J.J. wniesli o dopuszczenie ich do udziału w sprawie w charakterze uczestników i uwzględnienie apelacji uczestnika J.J.. W uzasadnieniu wskazali, iż przynajmniej co do części przedmiotowej nieruchomości to oni byli jej samoistnymi posiadaczami i nabyli ją w drodze zasiedzenia. Zgłosili także wnioski dowodowe z dokumentów i osobowych źródeł.

Postanowieniem z dnia 28 września 2016 r., Sąd Okręgowy w [...] odmówił dopuszczenia A.J. i J.J. do udziału w sprawie z wniosku J. K., P. K. i M. K. przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Starosty [...], Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” i J.J. o zasiedzenie, podnosząc, że nie są zainteresowanymi w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c.

Postanowienie to zostało zaskarżone przez A.J. i J.J.. Postanowieniem z dnia 6 marca 2017 r., Sąd Okręgowy w [...] odrzucił oba zażalenia. W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające dopuszczenia do udziału w sprawie jest niezaskarżalne. Nie stanowi bowiem orzeczenia o charakterze merytorycznym, kończącego postępowanie w sprawie, ani orzeczenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1 k.p.c.

W zażaleniach A.J. i J.J. zarzucili naruszenie art. 394¹ § 2 k.p.c., art. 510 § 1 k.p.c. i art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Zakwestionowali stanowisko Sądu Okręgowego co do tego, iż postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające udziału w postępowaniu jest niezaskarżalne. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego nie ma jednolitości poglądów w kwestii dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia sądu drugiej instancji odmawiającego zgłaszającej się osobie dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania nieprocesowego, jak również postanowienia sądu drugiej instancji odmawiającego dalszego udziału w sprawie w takim charakterze.

Według jednego nurtu orzeczniczego, tego rodzaju postanowienia sądu drugiej instancji nie podlegają zaskarżeniu zażaleniem, gdyż nie spełniają przymiotu orzeczeń kończących postępowanie w sprawie w znaczeniu, o jakim mowa w art. 394¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1998 r., II CZ 127/98, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2001 r., II CZ 148/00, nie publ., z dnia 17 grudnia 2009 r., IV CZ 94/09, nie publ., z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 77/13, nie publ., z dnia 27 listopada 2014 r., IV CZ 75/14, nie publ., z dnia 13 października 2017 r., I CZ 92/17 nie publ.).

Natomiast za orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, na które przysługuje zażalenie, Sąd Najwyższy uznał postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji, także wówczas, gdy odrzucenie apelacji łączyło się ze stwierdzeniem braku interesu prawnego po stronie apelującego, czego konsekwencją była odmowa dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika poprzedzająca odrzucenie apelacji (por. postanowienia z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CZ 96/13, nie publ. i z dnia 18 maja 2017 r., III CZ 18/17, nie publ.).

Z kolei za dopuszczalnością zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odmowie dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika, Sąd Najwyższy opowiedział się w postanowieniach z dnia 10 lipca 2008 r., III CZ 30/08, nie publ., z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 117/11, nie publ., z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CZ 16/15, nie publ., z dnia 25 kwietnia 2017 r., V CZ 32/17, nie publ. i z dnia 18 października 2017 r., II CZ 57/17, nie publ.). Przyjmuje się, że postanowienie odmawiające dopuszczenia zainteresowanego do udziału w sprawie w postępowaniu nieprocesowym nosi cechy postanowienia

dotyczącego istoty tej sprawy, kończącego postępowanie w sprawie w aspekcie podmiotowym - w odniesieniu do osoby zgłaszającej udział w sprawie (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 85/14, OSNC 2015, nr 11, poz. 128).

Punktem wyjścia rozważań spornej kwestii dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika zgłaszającej się dopiero na tym etapie postępowania osoby jest układ redakcyjny art. 510 § 1 k.p.c., który w pierwszym zdaniu po zdefiniowaniu pojęcia „zainteresowanego w sprawie” wskazuje, iż może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. W trzecim zdaniu stanowi, iż na odmowę dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie przysługuje zażalenie. Jakkolwiek zd. 3 art. 510 § 1 k.p.c. nie zawęża środka odwoławczego wyłącznie do postanowienia sądu pierwszej instancji, w świetle art. 518 zd. 2 k.p.c. nie budzi wątpliwości, iż przepis art. 510 § 1 zd. 3 k.p.c. nie odnosi się do postanowienia sądu drugiej instancji. Jednak w postępowaniu nieprocesowym, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., ma odpowiednie zastosowanie art. 394¹ § 2 k.p.c., który stanowi, iż w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień w przedmiocie odrzucenia wniosku albo umorzenia postępowania (art. 519¹ § 1 k.p.c.), a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji (art. 394¹ § 2 *in fine* k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Odnoszenie w art. 510 k.p.c. pojęcia „zainteresowanego” do sprawy, której wynik dotyczy jego praw oznacza, że postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające dopuszczenia do udziału w charakterze uczestnika na etapie postępowania odwoławczego należy traktować jako orzeczenie kończące tę sprawę w stosunku do zgłaszającej się osoby, skoro taka osoba nie będzie mogła zaskarżyć zapadłego w takiej sprawie prawomocnego orzeczenia skargą kasacyjną.

Celem zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., w sprawach w których przysługuje skarga kasacyjna jest również

zapewnienie Sądowi Najwyższemu kontroli tych postanowień sądu drugiej instancji, które dotyczą prawidłowego ukształtowania kręgu zainteresowanych w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. Przy tym, nie jest konieczne połączenie zgłoszenia do udziału w charakterze uczestnika na etapie postępowania drugo-instancyjnego z wniesieniem apelacji w sprawie, w której ze względu na przedmiot sprawy przysługuje skarga kasacyjna, aby w ten sposób doprowadzić do zbadania w trybie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. prawidłowości odmowy dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika jako przesłanki odrzucenia apelacji.

Również zasada ekonomii procesowej i wzgląd na racjonalność ustawodawcy stoją w opozycji do kierowania takiej osoby - w celu ochrony jej praw - na drogę procesową określoną w art. 524 § 2 k.p.c. W istocie, osoba ta musiałaby monitorować zakończenie postępowania, w której odmówiono jej statusu prawnego uczestnika, a następnie występować ze skargą o wznowienie. Adresatem normy zawartej w art. 510 § 2 k.p.c. jest także sąd drugiej instancji i w związku z tym prawidłowe ukształtowanie kręgu zainteresowanych w sprawie jest również jego obowiązkiem.

Na etapie badania kwestii dopuszczalności zażalenia na postanowienie odmawiające dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze uczestnika nie można abstrahować od - wskazanych we wniosku o dopuszczenie do udziału w sprawie w charakterze uczestnika - okoliczności faktycznych, z których wywodzony jest interes prawny w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. i dopiero oczywisty brak interesu prawnego uzasadnia odrzucenie zażalenia. W niniejszej sprawie, składający zażalenie podnoszą, że w odniesieniu do co najmniej części stanowiącej przedmiot postępowania nieruchomości, to oni byli jej samoistnymi posiadaczami i nabyli jej własność przez zasiedzenie. Na te okoliczności powołali dowody. Nadto, w podobnej do nich sytuacji procesowej jest osoba J.J., który jest jednak uczestnikiem postępowania.

Błędnie zatem Sąd Okręgowy odrzucił wniesione przez A.J. i J.J. zażalenia na postanowienie tego Sądu z dnia 28 września 2016 r. odmawiające dopuszczenia ich do udziału w sprawie w charakterze uczestników.

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie, a o kosztach postępowania zażaleniowego orzekł zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc

jw